

Kurum : Işık Üniversitesi
Başlık : 8 Mart Dünya Kadınlar Günü – Medyada Kadın İmgesi
Konuşmacı : Dr. Öğr. Üyesi Müzeyyen PANDIR
Video Adresi : https://youtu.be/TguSEhrT_fI
Yayın Tarihi : 8 Mart 2022

Müzeyyen Pandır: Teşekkür ederim Ezgi Hanım. Merhabalar, sayın hocalarım, değerli hocalarım, sevgili arkadaşlarım, sevgili öğrencilerimiz, hepimizi selamlıyorum. 8 Mart Dünya emekçi kadınlar günü kutlu olsun. Umarım daha eşitlikçi, adil, adaletli bir dünya için temennilerimiz bir gün gerçek olur ama o vakte kadar bu değerlere sahip çıkmamanın, bu değerler için çalışmanın ve farkındalık yaratmanın da önemli olduğuna inanıyorum. Ben bugün için, bugün hazırladığım çalışmamda, konuşmamda medyada kadın imgesi üzerine konuşmak istedim. Çünkü temsil aslında benim çalıştığım bir konu ve daha önceki çalışmamda da mülteci temsiliyi çalışırken, mülteci kadın temsiliyi çalışmıştım. Sadece o araştırmadan bahsetmeyeceğim ama daha genel bir şekilde medyada kadın temsili üzerinden toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nasıl üretildiğinden ve bu temsil meselesinin neden önemli olduğundan ve bu temsil kadın, kadının temsiliyle, kadının medyada belli şekillerde gösterilişi ve belli şekillerde gösterilmeyişi ve bunun toplumda toplumsal yaşama yansımalarının nasıl olduğundan ve eşitsizliğin nasıl ve neden ürettiğinden bahsetmek istiyorum. Öncelikle de medya ve temsil neden önemli ondan başlamak daha iyi olacak sanırım. Medya önemli ve medya temsilleri önemli çünkü bireyin toplumsallaşmasında medyanın önemli bir etkisi var. Ortak yaşamı düzenleyen normları, toplumsal normları öğrenmemiz de ortak değerleri öğrenmemiz de ve kimlik oluşumunda medya oldukça önemli bir araç, önemli bir toplumsal ve aynı şekilde toplumun kadın ve erkek diye ayrıştırdığı kimlikleri ve bu kimlikleri atfettiği rolleri öğrenmekte de medyanın önemli bir rolü var. Tabii bunları ilk olarak aile içerisinde öğreniyoruz. İlk başta aile içerisinde kız ve erkek diye ayrıştırılıyor ve kimliklerimizi orada öğreniyoruz ama çocuğun televizyon ile ve internet ile etkileşimi başladığında da medyada gördükleri onun kim olduğunu idrak etmesine dair önemli bir etkisi oluyor. Bunu aslında çoğunlukla biliyoruz yeni bir şey değil ama ben bunu yansımaları birebir yeğenimde gördüğümde çok etkilenmişim. Bir gün birlikte oyun oynuyorduk. O tabii işte Barbie bebekleri ve prensesli şeyleri çok seviyor. Ben de maalesef ona işte oyuncak doktor seti falan alıyorum. İşte bir hayvan hastanemiz var ya da işte hayvanları tedavi ediyoruz falan. Şimdi bir gün yine oyun oynuyoruz ve o senaryoyu yazıyor ne olacak diye. Dedi ki; “ben Prenses olacağım” dedi, “sen de doktor ol” dedi. “Peki”, dedim “ama sen prenses olup ne yapacaksın? Senin rolün ne?” “Ben prensle dans edeceğim”, dedi. Şimdi bu ilk olay, ikincisi de şöyle devam ediyor; “peki” dedim “ama sen sadece prenses olma, hani böyle hiçbir şey yapmayan bir

prens olma. Sen de çık bir süper gücün olsun, işte yaralı hayvanları hastaneye yetiştir. Ben onları tedavi edeyim”, dedim. “Hani sen de aktif ol oradan oraya uç” falan bir şeyler ama o dedi ki; “spider-man gibi”. Onu da katmışım oradan oraya uçup spider-man gibi becerikli aktif ol dedim ve dedi ki “ama olmaz o erkek” dedi. Kafasında bir kız erkek ayrımı yapmış ve kendisi prensi bir arzu nesnesi olarak kendine ayırmış ve aktif ve güçlü olmayı da erkek olmakla kodlamış ve biliyoruz ki bunu aslında izlediklerinizden, televizyonda izlediği dizilerden bunu öğrendi. Şimdi bu örnek tabii ki tek başına onun gelişimine tek başına etkilemiyor elbette ama bu diyalog bana çok sevdiğim bir sözü hatırlattı ve onun gerçekliğini gösterdi bana. Sözde şu; “you can’t be what you don’t see”; görmediğinizi olamazsınız da. Bu, Amerikalı insan hakları ve çocuk hakları savunucusu Marian Wright Edelman’ a ait bir söz ve medyadaki çocuk temsilinden bahsederken bunu söylüyor ve medyadaki temsilin neden önemli olduğunu çok güzel özetleyen bir söz. Göremezseniz, bilemezsiniz, hayal de edemezsiniz ve olamazsınız. Ben de medyaya bakarken ve temsile bakarken böyle bir çerçeveden bakıyorum ve bu çerçevede medya sadece bir bilgi aracı değil ya da sadece bir eğlence aracı değil. Medya temsilleri kişilik ve kimlik oluşumunda etkili birer güçler aslında. Kim olduğumuzu, nasıl olmamız gerektiğini, toplum içindeki konumumuzu yerimizi ve birbirimize karşı sorumlulukları bize öğreten bir toplumsal kurum medya ve bu şekilde aslında medya bireyin ve toplumun bilincini etkileyebilen bir araç. Bilincini oluşturuyor ya da şekillendiriyor demiyorum çünkü tek başına bir güç değil böyle determinist bir açıdan bakmayı da doğru bulmuyorum ama bu konuda kesinlikle güçlü bir kurum, gücü olan bir kurum ve medya bizde toplumsal cinsiyet rollerimizi öğretirken toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de bir yandan yeniden üretiyor. Örneğin, güçlü ve aktif olmayı erkek olmakla ilişkilendirildiğinde; kırılgan, güzel, zarif olmayı da kadın olmakla ilişkilendirildiğinde ve bu kimlikleri bizler davranışlarımıza yazdığımızda, bunlar bizim deneyimlerimizi şekillendiriyor, toplum içindeki yerimizi şekillendiriyor ve bu şekilde kadın-erkek eşitsizliği yeniden üretilmiş oluyor aslında. Dolayısıyla medya aslında ataerkil ideolojiyi yeniden üretiyor ve onu doğru olanmış gibi ve doğal olan ve olması gerekenmiş gibi bize sunuyor. İşte temsil de yine bu nedenle önemli. Peki, Kadınlar nasıl temsil ediliyor? Kadın imgesi derken neden bahsediyoruz diye sorarsa, kadın temsilindeki en önemli sorun; kadının az temsil ediliyor olması ya da bazı rollerde görünmüyor denecek kadar az görülüyor olması. Ama sorun Sadece erkeklere oranla az görülüyor olması da değil, kadın temsil edildiğinde de sınırlı şekilde temsil ediliyor. Çoğunlukla geleneksel, toplumsal cinsiyet rolleri ile temsil ediliyor yani anne olarak ya ev kadını olarak ve bir erkekle ilişkili olarak temsil ediliyor, yani bağımlı olarak, erkeğe bağımlı olarak temsil ediliyor aslında. Şimdi bu konuda sayısız araştırma var ama en büyük cinsiyet çalışmasını yürütenler Global Media Monitoring Project isimli bir girişim. Bunlar her beş senede bir küresel medyayı tarıyorlar ve yüzün üzerinde ülke medyasını tarıyorlar ve özellikle haber içerikleriyle kadının yerini, kadını temsilini inceliyorlar. En son 2020 raporları var 2021'de yayımlandı. Şimdi bu en yeni raporu olduğu için oradan bazı rakamlar paylaşacağım sizinle. Şimdi diyorlar ki 2020 raporunda 2020'de 114 ülkenin haber medyasını incelemişler ve inceledikleri haberlerde görülenlerin sadece yüzde 25'i

kadın. Bütün haberlerde yüzde 25 kadın yüzde yetmiş beş erkek temsil ediliyor, yani temsilde böyle bir orantısızlık var ve haberlerin sadece yüzde Yirmi dördünde haber öznesi ve haber kaynağı kadın, yani Kadınların kendi deneyimlerini anlattıkları ve konunun haber kaynağının kadın olduğu haber oranı sadece yüzde 24 yani yüzde 76'sında özne erkek ve erkek perspektifi aktarılıyor ve Burada daha ilginç bir şey var Aslında o da şu; bu durum kadına yönelik şiddet haberlerinde bile aynı yani kadına yönelik şiddet haberleri az bir yer buluyor haberlerde ama bu haberlerde de haber kaynağı çoğunlukla erkek yine yüzde 75 oranında erkek Yani bu olay dahi erkek aktarıcı tarafından ve erkek perspektifinden anlatılıyor. Başka haberlerde otorite olarak konuşanlara bakarsak Sözcü olarak konuşanların yani bir grup adına, bir kitle adına ya da bir kurum adına konuşanların yüzde yirmisi kadın yüzde sekseni erkek, uzman olarak bir konunun uzmanı olarak konuşanların da yüzde yirmi dördü kadın yüzde 66'sı erkek. Şimdi yüzde yirmi dört düşük bir rakam ama önceki senelere bakıldığında yüzde 24 en yüksek seviye aslında ve son senelerde özellikle haberlerde ve tartışma programlarında kadınların ve kadın uzmanlarının daha çok yer alması için pek çok ülkede baskı grupları oluştu ve bu nedenle artık son zamanlarda biraz daha fazla kadını görüyoruz tartışma programlarında ama buna rağmen oran hala yüzde yirmi dört. Yükselmiş hali yüzde 24, yüzde 19'dan yüzde 24'e çıkmış. Ve bir de mesleklere bakmışlar hangi meslekler temsil ediliyor haberlerde ve haber tartışma programlarında hangi meslekleri görüyoruz. Burada domestik işlerle uğraşanların ve ebeveyn olarak görülenlerin yüzde 70'e yakını kadın, yüzde otuzu erkek. Bu kadınların erkekleri geçtiği tek alan ama şaşırtıcı da değil çünkü dediğim gibi kadınlar temsil edildiklerinde geleneksel cinsiyet rolleri ile temsil ediyorlar. Yani ev kadını ya da anne rolleriyle temsil ediyorlar ve sadece bu alanda erkekleri geçebilmişler ama diğer meslek gruplarına baktığımızda mesela Doktor, Doktorların, akademisyenlerin Avukat ve hâkimlerin yine yüzde yirmi beş ortalama yüzde 25'i kadın, yüzde yetmiş beşi erkek. Siyasetçilerin yaklaşık yüzde 20'si kadın, yüzde sekseni erkek. Mühendislerin de yine yüzde yirmisi kadın, yüzde sekseni erkek. Şimdi bu rakamlar kadınların Az temsil edildiğinden bahsederken rakamlar da bunu gösteriyor. Rakamlar Aslında kadın temsilinin eksikliğinden Bahsediyor. Bu neden önemli? Şu nedenle; medya ve haber medyası kamusal bir alan Aslında çünkü Burası toplumsal sorunların yansıtıldığı tartışıldığı ve ortak çözümlerin konuşulduğu bir alan ama görüyoruz ki toplumsal sorunlar dediğimiz şeyler Hep erkeklerle ilişkilendirilmiş, Hep erkekler etrafında konuşuluyor ve erkekler tarafından konuşuluyor ve erkekler tarafından bize aktarılıyor. Yani toplumsal dediğimiz şey aslında erkek perspektifleri ve maskülen bir alan. Kadın burada neredeyse yok. Bu Ciddi bir sorun, ama ikincisi de şu; bunun ikinci yansıması ve önemli sonucu da şu; bu alanda kadınlar görünür olmadıklarından kadınların yaşadıklarını toplum ve diğer kadınlar bunlardan haberdar olamıyorlar. Kadınlar kendilerini ifade etme hakkı ve şansı bulamıyorlar. Dolayısıyla kadınların sorunlarına ortak bir çözüm düşünülüyor, tartışılmıyor, üretilmiyor ve kadınlar Kendi sorunlarını toplum desteğini de alamıyorlar çünkü bu konuda farkındalık yaratılmıyor. Kadın temsilinin az olmasının önemli sonuçları ve kadının hayatına yansıması da bu şekilde oluyor. Bunlar haberlere ait rakamlardı. Dizi ve filmlerdeki tartışmalar da

çok farklı değil ama. Dizi ve filmlere baktığımızda oradaki kadın temsilini ve kadının hangi şekillerde temsil edildiğine baktığımızda yine tartışmalar çok benzer. Kısaca oradaki argümanları özetleyecek olursam; dizilerdeki yine En önemli sorun orada yine ağırlıklı olarak erkek hikayeleri anlatılıyor. Hikâye hep erkeğin etrafında ve erkeğin Olayı olarak aktarılıyor ve erkek kahramanların hikayesi aktarılıyor. Kadınlar da erkeklerin hikayelerine eşlik eden karakterler olarak temsil ediyorlar ve yine temsil edildiklerinde en sık geleneksel olarak Geleneksel rollerle eş olarak aynı olarak görülüyorlar, ama erkekler çeşitli mesleklerle gösteriliyor, temsil ediliyor ve karakter özellikleri de kadın ve erkeğin karakter özellikleri de çok net bir şekilde ve cinsiyetçi bir şekilde ayrıştırılmış çoğunlukla. Erkek karakter çoğunlukla kararlı, Öz güvenli, bilen, görmüş geçirmiş, Dominant ve sahiplenici şekilde temsil ediliyor. Kadın ise fedakâr, ev bağımlı, memnun etmeye Odaklı ve dünyaya aile penceresinden bakan, duygusal, Uysal ve Anaç olarak temsil ediliyor. Şimdi biz bunları derste konuşurken bazen şey diyorlar; “hocam bunlar bu özellikler mi?” diye bazı sorular geliyor bazen. Buradaki sonra aslında hani kötü iyi değil. Buradaki Sorun kadın ve erkeğin birbirinden bu kadar net bir şekilde ayrıştırılması ve bazı özelliklerin erkeğe bazı özelliklerin kadına uygun görülmesi ve farklı şekillerde karakter özellikleri sergilemelerini beklemek sorun. Bunlar aslında insanlara ait özellikler ve her bir kategorize ettiğimizde ve birbirinden ayırdığımızda sorun çıkıyor Aslında ve Tabii en önemli sorun da şu; erkeğe atfedilen özellikler daha güç konusunda, daha Dominant ve otorite sahibi özellikler ve eşitsizliği doğuran durum da bu zaten. Yani bunlar ataerkil toplumun değerleri ve kadın ve erkek diye ayrıştırıldığı kimlik özellikleri ve tam da bu kimlik özellikleri nedeniyle eşitsizlik ortaya çıkıyor. Sorun da yine dizilerdeki sorun da bu eşitsizliğe neden olan toplumsal cinsiyet rollerini tekrar ediyor olmaları ve eşitsizliğin pekiştirilmesine destek veriyorlar bu şekilde. Bir de şunu da söylemek lazım; son dönemlerde özellikle dijital yayınların ve Dijital içeriklerin artmasıyla kadın temsilinde bir değişiklik görülüyor Aslında. O da özellikle anne rolünde bir değişiklik var. Yeni bir bağımsız anne ya da bekar anne temsili var. Şimdi bu temsil idealize edilmiş, geleneksel kadının aksine hayatının merkezine annelik koymuyor. Bu bağımsız ve çalışan bir anne. Ve bu yeni temsil hem anne olmayı hem kariyer sahibi olmayı hem bireysel hayatının farkında olmayı ve de güzel görünmeyi bütün bu fantezileri bir araya getiriyor. İlk başta geleneksel temsile aykırı gibi görünüyor ama tam da öyle değil aslında, çünkü dediğim gibi Anne olmak ve her daim güzel görünmek, kadının önemli özellikleri arasında ve bunlar üzerine kadına yeni sorumluluklar getiriyor. Gündüz çalışan, akşam annelik yapan yani Çift vardiya çalışan ve Bütün bunların üstesinden tek başına gelebilen ve her daim güzel olan kadın figür. Ve tüm bunları Başaran kadının bağımsız kadın olduğu illüzyonu yaratılıyor bir de. Aslında bu kadın figürü, kadını özgürleştiriyor. Tam tersine görülüyor ki Kadın üzerine yeni sorumluluklar ve yeni yükler ekliyor aslında. Yani mükemmel olmak, süper anne ya da süper kahraman gibi bir anne olma baskısı getiriliyor kadına ve reklamlarda da bu temayı görüyoruz artık; bir süper anne teması. Yani işte her şeyi başarabilen, her şeye yetebilen, her şeyi göğüsleyebilen ve bunun üstüne mükemmel annelik yapan bir kadın temsili bu. Ama dediğim gibi kadını özgürleştirmek yerine Aslında kadına yeni bastılar getiriyor ve Aslında

kadın sömürsünün alanını genişletiyor. Çünkü artık kadın her yerde tek başına başarılı olmak zorunda ve bunu yapamadığında artık, kadınlar kendilerini yetersiz hissediyorlar, başarısız hissediyorlar ve eksik hissediyorlar ve diğerlerinden geri kalmış hissediyorlar. Bu yeni Temsilde de böyle bir sorun var. Son bir soru; kadın hangi rollerde görülüyor? Net aslında cevabı. Kadın otorite pozisyonlarında görünmüyor. Karar verici olarak görünmüyor. Bu temsiller var ama diğerlerine oranla yok denecek kadar az ve kadın yüksek mevkilerde görüldüğünde çoğunlukla birinin kızı veya birinin eşi olarak görülüyor yine bir erkeğe bağımlı olarak o mevkilerle ilişkilendiriliyor. Bu da aslında Bunun anlamı da şu; bu kadın failinin reddi demek ya da kadın failinin yok sayılması demek. Yani kadın düşünen, karar veren, Eylem üreten ve bu eylemlerle hayatını şekillendiren sonuç üreten bir özne olarak temsil edilmiyor. Bunun toplumdaki yansımasıdır şu; kadının medyada bu rollerde görünmüyor olması, kamuoyunun tahammülünde de kadını bu pozisyonlardan siliyor ve oraya erkeği yerleştiriyor. Literatürde bu; kadının sembolik yok edilişi diye açıklanıyor. Yani artık bazı roller bazı yerler Bazı pozisyonlar ve mevkiler için sadece erkek düşünülüyor. Kadın orada ihtimal dahilinde bile düşünülüyor. Çünkü eğer görmüyorsak hayal de edemiyoruz, talep de edemiyoruz. Bunu konuşmanın başında kız çocukları için söyledim ama aslında kadın, erkek herkes için aynı şey geçerli. Çünkü bizler hikâyelerle, anlatılarla, gördüklerimizle ve örneklerle öğreniyoruz. Yeteneklerimiz ve potansiyelimiz bunlarla sınırlı değil bunlara bağlı değil elbette ama potansiyelimizin farkına varmak, talep etme hakkının farkına varmak, çokça gördüklerimize ve farkındalığımızın gelişmesine bağlı ve kim ve ne olabileceğimizi fark edebilmek de çeşitli örnekleri görmek ve çeşitli örnekleri görebilmeye bağlı ya da örneklerin çeşitlendirilmesine bağlı. Medyadaki kadın imgesi de ve medyadaki kadın imgesinin nasıl şekillendirildiği de bu nedenlerle önemli diye bitirmek istiyorum. Burada bitirebilirim Sanırım. Yine çok uzun demedik ama galiba yine uzun konuşmuş olabilirim Ezgi Hanım. Şu an saate bakıyorum düşündüğümünden biraz daha uzun oldu.

Ezgi Mazlumoglu: Çok teşekkür ediyoruz Müzeyyen Hocam. Bu değerli paylaşımlarınız için çok sağ olun. Eğer katılımcılarımızın soruları varsa belki soruları alabiliriz.

Müzeyyen Pandır: Yorumlar da olabilir, katkılar, birlikte tabii ki daha güzel olur aslında.

Aslı Şen Taşbaşı: Söz alabilir miyim hocam?

Müzeyyen Pandır: Buyurun. Tabii ki.

Aslı Şen Taşbaşı: Şimdi sizin konuşmanız bitince bir bakanlıklara bakayım dedim hızlıca Türkiye'de kadınlar hangi alanlarda bakan olmuş. Şimdi bakıyorum, biliyorsunuz bakanlığın adı değişti. Kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı diye bir makam vardı, Bu daha sonra 2011'den sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak değiştirilmiş. Tahmin edeceğimiz üzere En çok bu bakanlıkta kadınlar görev almışlar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olmuşlar. Hatta 2011 yılından sonra, ismi değiştikten sonra sadece kadınlar görev almış bu bakanlıkta. Öncesinde dediğim gibi kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı olarak 13 bakan görev almış, üçü erkek. Bunu dışında yani

kendi içinde bunu konuşabileceğimiz gibi bunun dışındaki bakanlıklarda kadınlar neredeyse hiç yok Türkiye'de. Bir şey daha söylemek istiyorum. Bu sözünü ettiğiniz ataerkil, eril dünya medyadaki kadının bahsettiğiniz şekilde tefsiri içinde sanki şöyle anlıyorum; medyanın bir ekme işlemi var. Bir şeyi ekiyor hani bahsettiniz ya yeğeninizden, calculation gibi bir şey var burada bir şeyi ekiyor bir taraftan sanki Medya. Tabii ben konuyla ilgili kuramsal literatüre hâkim değilim alalım olmadı için ama bu ekme sürecinde acaba bu ekme işlemi yapan medyaya yoğunlaşmak mı önemli yoksa alıcıya mı yoğunlaşmak önemli yoksa eşit bir şekilde hareket tarafa yoğunlaşan kuramlar var mı? Nasıl, bu ekmenin bu ekme işleminin, sansürden bahsetmiyorum elbette. Yani bu sürecin sansürlenmesini, sansür de bir önleme yöntemi olabilir ama bunu tasvip etmemeliyiz ama bunun dışında o süreci doğru işleyebilmesi için çeşitli kuramlara bir özet olarak bize bilgilendirebilir misiniz? Ne söylüyorlar? Sizin, herhalde hakimsinizdir bu konuya.

Müzeyyen Pandır: Yani aslında yine tek bir cevap yok ve dediğiniz gibi çeşitli kuramlar, çeşitli fikirler var ve çeşitli tartışmalar var. Tartışmalardan bir tanesi; medya gerçekten o kadar etkili mi? Gördüklerimizden o kadar etkileniyor muyuz gerçekten? Bu bir tartışma. Hani bence o kadar etkili değil ama belki belli bir yaştan ve belli bir farklılığa sahip olduktan sonra. Çocuklar ve gençler üzerinde etkili olduğunu biliyoruz ve çeşitli araştırmalarda çıkıyor onlar. Sanırım en bildiğiniz Aslında araştırmaların sonucu oluyor. Son çalışmalarda mesela, Avrupa'da yapılan araştırmalarda, şunu ortaya çıkardılar; genç kızlar mesela kendilerini nasıl gördüklerine dair endişe sahibiler çünkü medyada görünen kadınlara kadınlar gibi görünmüyorlar diye. Yani medyanın empoze ettiği güzellik imgesinden uzak oldukları için kendilerini kötü hissediyorlar. Özgüvenleri düşük ve endişeliler. Buna dair araştırmalar var. Bu gösteriyor ki aslında, hani her ne kadar medya sanki bir damlarımıza işlemiyor ama bir şekilde etkili aslında. Temsil teorisinde şöyle bir düşünce var; ben biraz daha oraya yakınım, o ilişki, karşılıklı bir ilişki var. Yani Medya bize hem toplumu yansıtıyor ama aynı zamanda bir yandan gerçek gibi inşa ediyor. Çünkü her ne kadar bize toplumsal değerleri yansıtırsa da Hani toplumda kabul gören değerleri yansıtırsa da, medyanın gördüklerini tekrar tekrar maruz kalmak, bir süre sonra bizim algımızı, olayları düşünce şeklimizi etkiliyor ve bu anlamda medyanın bize gösterdiği bir noktadan sonra biz bunları hayatımıza almış ya da ona uygun davranmaya başlıyoruz ve davranışlarımıza yansıtığımızda artık orada gördüklerimiz gerçeğe dönüşmüş oluyor. Yani bizler medyada gördüklerimize uygun davranmaya başlıyoruz ve bu şekilde gerçekliği yaratmaya başlıyoruz Medya. Böyle karşılıklı bir ilişki var, bireyler ve medya arasında ve tek başına da etkili değil tabii ki de. Burada bilinci oluşturan toplumsal kurumlardan sadece bir tanesi medya ama burada medyayı nereye konumlandıracağımız önemli sanırım, hani bugünkü düzen içerisinde bu ataerkil değerlerin devamını sağlayan ve buna katkısı olan kurumlardan sadece bir tanesi ve diğer kurumlarla ilişkili Tabii ki de. Siyasetle ilgili, Siyasette karar vericilerin Düşünceleriyle, ideolojiyle ilgili ya da Medya bağımsız değil. Reklamlara bağımlı mesela ve reklam vericiler kimler reklam verenler kendi reklamlarının hangi programlarda görünmesini istiyorlar ve o programlar reklam olabildiği sürece

devam edebiliyor. Dolayısıyla Hani programlarda ne tartışılıyor, hangi konu nasıl karşılıyor; hangi konu hangi perspektiften aktarılıyor. Artık reklam verenler buna müdahale edebiliyorlar. Ve reklam verebildiğiniz müddetçe siz artık haber içerikli içeriklerine etki edebiliyorsunuz. Dolayısıyla Hani böyle çokça değişik ve farklı ilişkiler var aslında ve aslında hani en büyük sorun; toplumsal cinsiyet ya da şöyle söyleyelim, İskandinav ülkelerinde mesela artık politik olarak cinsiyetsiz bir eğitim hedefleniyor. Yani çocukların işte bu toplumsal cinsiyet farkındalığını yıkmaları ve hani kadın-erkek diye ayrıştırılmadan ve kadın-erkek kimlikleri etrafında değil de daha bireysel olarak büyütülmeye çalışılıyor ve bu artık bir siyaset bunu amaçlıyor. Hani bu aslında neler yapabiliriz ya da nasıl çözüm üretilebilir dediğimizde Bunlar yapılabilir. Hani bunun Aslında sahiplenilmesi ve bunun sahiplenilerek başka kurumlar tarafından da sahiplenerek toplumun bu konuda değişim istemesi önemli aslında. Yani determinist bakmak istemiyorum ama bazen de çok zor. Hani determinist bakmak derken sanki gerçek bir güç yok, hiçbir zaman tek bir güç tek başına etki etmiyor Tekbir güç tek başına bir şeyleri dönüştürmüyor ve çünkü hani pek çok şey pek çok faktör belli zamanlarda farklı şekilde bir araya gelip, ortak sonuçlar üretiyorlar aslında ama bunlar hem birbirlerinden bağımsız hem de değil. Net bir cevap yok çünkü yani sosyal bilimler hiçbir zaman net cevap yok.

Ezgi Mazlumoglu: Teşekkür ederiz Müzeyyen hocam. Aslı hocam size de teşekkür ederiz. Hasan hocam, el kaldırıyor sanırım. Buyur Hasan hocam.

Hasan Bülent Kahraman: Evet çok teşekkürler hocam bu görüşler, sonuçlar, değerlendirmeleri için. Dünya Kadınlar gününde bir erkeğin konuşması ne kadar doğru bilmiyorum ama sizinle görüşlerimiz bu noktada paralellik gösteriyor. Şimdi ben birkaç noktaya deneyim konuşmanız sadece uyarıcı; birincisi bu medya meselesi. Medya tekil bir varlık değil. Onu söylediniz determinist bir yaklaşım da kurmak istemediğinizi belirttiniz. Bir kere, yani medya ki medium'un çoğulu olduğuna göre bu ortamların, vasatların kendi kurdukları ağ ilişkileri başlı başına bir olgu. Yani bugün sizin de çok ayrıntılı olarak gösterdiğiniz gibi reklamlara kadar giderek, ideolojik platformlar, ekonomik ilişkiler ağı ve bunların üzerine oturmuş olan sosyal yapı ortaya bir medya çıkarıyor ve o medya bunlardan bağımsız olamaz. Şimdi birincisi bu Bir deterministlik bakış değil ama objektif Tanı. Şimdi bu sizin değindiğiniz konu kazdıkça derinleşen bir konu çünkü çok Komplike bir yapının içinde bulunuyoruz. O zaman iş şöyle bir yere geliyor; toplumsal cinsiyet rolleri, İskandinav ülkelerine örnek olarak verdiniz, toplumsal cinsiyetten arındırılmış bir bilinç şimdi oraya kadar gelmek bir marifet ama şimdi Judith Butler, Donna Harvey, Helen Cixous, Luce Irigaray, Lucy Frazer bunlar aslında bu toplumsal cinsiyet rolünün nasıl inşa edildiğini anlattılar uzun süre değil mi bilhassa Judith Butler bu konunun başını çekti. Dolayısıyla bu inşa sistematüğünü zannediyorum medyaların bir adım öncesine taşımak lazım yani medya burada bir netice. Asıl bu rollerin tanımlanması, bu da muhtemelen beden ve kimlik ilişkisi üstünden gelişen bir hadise. Kadınlık, erkeklik pozisyonlarının öğrenilen birer süreç olarak teşekkül etmesi. O bakımdan gerçekten bir çözüm arayışı şart. Çözüm nerede dediniz çözüm Aslında ideolojik pozisyonlarda. Yani sosyal

bilimlerin içindeki ana mesele bu. Son sözü o söylüyor. O bakımdan bu ön belirlenmiş, her ne kadar Hegel'in ön belirlenme konusunda da ifade ettiği veya daha ziyade Kojeve'in Hegel okumalarında prediksyonun bir yıkım olduğunu belirttiğini biliyorsak da bence bu ideolojik pozisyon, Aslında çözümün önemli aracı. Şimdi ben buradan daha ilginç bir soru sormak istiyorum, sizin konuşmanızı bende uyandırdığı düşünceler ışığında. Donna Harvey yıllarca bu robot bedenler, otomatik bedenler otomasyonlar üstünde durdu ve bunların yavaş yavaş gelişmekte olduğu görünüyor. Bilim kurgusal bir şey ama siz dediniz ki "görmediğimiz şey olamayız". Ben de ona şunu ilave edeyim hiçbir tasavvur hiçbir tasavvur düşüncemizin ötesinde veya bilgimizin ötesinde olamaz. O bazen olur. Bir kere olur o zaman Einstein olursunuz. Bu açıdan bakınca bu açıdan bakınca muhayyilenin imajene'nin da işin içine girdiği bir anda, bu robotiklerin oluşturacağı dünyada, bu pozisyonları nasıl görüyorsunuz? Bu çok science fiction sorusu gibi duran sorunun da bence bu konuştuğumuz bağlantılarla önemli bir ilişkisi var kanısındayım kişisel olarak. Sizin görüşünüzü merak ediyorum. Tekrar teşekkürler.

Müzeyyen Pandır: Ben de teşekkür ederim hocam katkınız için. Yine tam net bir cevap veremeyeceğim ama benim çeşitli tartışmalar var bu alanda özellikle yapay zekâ ile ilgili mesela tartışılıyor şu an bu konular. Ve yapay zekanın gelmesiyle birlikte acaba şu anki Dünya yeniden mi üretilecek yoksa robotlarla birlikte daha objektif mi olacak bazı değerler gibi tartışmalar var. Pek çok pozisyon var ama benim düşündüğüm yine sizin de söylediğiniz gibi tasavvur bildiklerimizin dışına çıkamıyorsa eğer, ben aslında şu anki ideolojilerin ve değerlerin devam edip, ettirileceği kanısındayım. Yani hani yapay zekâ ile birlikte daha objektif ve eşitlikçi bir ortam mı gelecek? O kadar şey bakamıyorum ben henüz dediğim gibi çünkü her teknolojinin arkasındaki insan Ve o insan da bir erkek ve üretilecek teknolojilerden dolayısıyla henüz öyle objektif, eşitlikçi bir sonuç geleceğini düşünüyorum Çünkü hala orada kadın perspektifi yok. Hala orada eşit katılım yok ve dediğim gibi bizim eşit ya da toplum diye zannettiğimiz şey de aslında erkek. Ama sadece hegemonya bunu toplum olarak tanımlıyor. Bu yüzden hani benim görüşüm bu ama şeyde Onun, pesimist olmamak da lazım yine de hep umutlu olmak lazım diye düşünüyorum hani geleceğini bugünden daha iyi, eşitlikçi adil olacağına dair inancın da yitirilmemesi gerektiğini düşünüyorum, önemli olduğuna inanıyorum. O yüzden ben de kendim için biraz daha umut dolu, daha olumlu tartışmaları okumam gerekiyor belki.

Hasan Bülent Kahraman: Teşekkürler ben bir başka toplantı için izninizi rica edeceğim. Size başka bir sorum daha var ama onu artık özel olarak soracağım. Görüşmek üzere. Herkese iyilikler.

Ezgi Mazlumoğlu: Başka sorusu olan var mı? Katkı sağlamak isteyen? Gülden hocam Buyurun. Sesiniz kapalı Gülden hocam.

Güliden Güvenç: Teşekkürler. Müzeyyen hocam, güzel sunuşun için çok teşekkür ediyorum medya alanı benim için hiç bilmediğim, aşağı yukarı Hiç bilmediğim bir alan bunun için bayağı öğretici

oldu burada özetlediklerin. Bir şey merak ediyorum ben de şimdi psikoloji okuyan birisi olarak Acaba psikologların bir katkısı bu toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümüne. Bu konularda kafayı yoruyorum ben de. Merak ettiğim şeylerden biri de acaba mesela medyada, Medya bağlamında bu kadınların ve erkeklerin, yetişmekte olan kuşakların, bakış açılarının, farkındalık düzeylerinin değişmesi açısından dolayısıyla da Eylem, davranış eğilimlerine değişmesine bir katkıda bulunabilmesi açısından, sosyologların geliştirdiği birtakım programlar var mı? Yani bu tür meseleleri sorgulamalarını sağlayacak programlar, hizmet programları var mı ve bunlar televizyonda kullanılıyor mu, gösteriliyor mu acaba? Çünkü medyada zaten toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eleştiriler oluyor. Daha eleştirel tarafta olanların bu tür çabaları var mı acaba merak ettim. Yani diyelim ki Psikologlar olarak biz bu kadınlardaki birtakım boyun eğme eğilimlerin değiştirilmesi yönünde bazı programlar, yani kadınların güçlendirilmesi işte haklarını aramaları görevlerini yeniden tanımlamaları açısından bazı programların geliştirildiğini biliyoruz. Gerçi bunlar da son derece az yani madde bağımlılığı konusunda programlar, toplumsal cinsiyet konusunda geliştirilen programlardan çok daha fazla ama acaba medyada mesela buna önderlik edebilecek, hizmet edebilecek programlar var mı? Uygulanıyor mu? Yalnız Türkiye'de değil dünyanın çeşitli yerlerinde olabilir.

Müzeyyen Pandır: Teşekkür ederim hocam. Öncelikle sizin medya konusunda daha uzman sayılırsınız bence çünkü çok aktif bir izleyici olduğunuzu biliyorum. Çok pek çok iyi bir izleyici olduğumu biliyorum. İlk soru ile ilgili, psikologların psikolojinin katkısı ne olabilir? Şimdi ben de burada sadece Meydan bahsettim ama hani kişilik gelişimi, bireyin kimliğinin, kişinin gelişimi sadece medyayla değil tabii ki de çok daha öncesinden başlıyor. Aile ilk kurum ve çocuğun etkileşimde olduğu en önemli kurumlardan birisi. Sanırım psikologların en önemli, etkili olduğu alan bu. Gelişim Psikolojisi. Özellikle.

Gülden Güvenç: Sosyologların var mı? Yani psikologlardan ziyade sosyologların böyle bir çorbası var mı acaba? Onu merak ettim.

Müzeyyen Pandır: Sosyal alanda çalışmalar STK'ların çabaları oluyor. Yani hani çabalar çoğunlukla farkındalık nasıl yaratılır? Bilinç nasıl. Hani şu gün bu eşitsizliği üreten bilinç ve davranışlar nasıl değiştirilir? Bu konuda projeler Araştırmalar ve bu projeler sadece akademide kalmamasın ama işte insanlara da ulaşabilirsin diye STK'larla birlikte çalışmalar var. Bunları çok fazla görmüyoruz ama bence. Medyanın buna bir katkısı var mı diye sordunuz. Ben rastlamıyorum medyada açıkçası. Çünkü bu konular popüler değil yani kadın bu konuları popüler değil ya da kadının sorunu, cinsiyet eşitsizliği gibi konular popüler olmadığı için çok fazla konuşulmuyor, tartışılmıyor, medyada fazla görmüyoruz ama bunlar, bunları dert edilen, Bunlar STK'lar... Çabalar var elbette. Kadın platformları var. Çeşitli şekilde farkındalık yaratmaya çalışıyorlar ama ben çok önemli olan da şu toplumun bunlara bakışı biraz olumsuz gibi geliyor bana. Yani çünkü şey var Bunlar çokça yine ideolojik olarak kadın-erkek eşitsizliğinden bahseden kurumlar ve bireyler ve

feministler, feminist aktivistler biraz medyada marjinalleştiriliyorlar aslında ve marjinal gruplar olarak lanse ediyorlar ve böyle olunca da sanki toplum değerlerine aykırıymış gibi işte aile yapısını eleştirdikleri için hani eşitsizliği üreten aile yapısını eleştirdikleri için aileye karşıymış gibi yani topluma tehditmiş gibi lanse ediyorlar çoğu yerde ve bu yüzden de çok fazla destek bulamıyorlar aslında.

Gülden Güvenç: Evet.

Müzeyyen Pandır: Girişimler var ama hani toplum desteğini alamıyorlar. Onu söyleyebilirim.

Gülden Güvenç: Bir sürü reality program, programları oluyor ya da işte bizde şimdi İsmi hatırlamıyorum ama aile içinde dehşetengiz ilişkileri açıklayan ona buna hatta hakaret düzeyinde Reaksiyon gösterilen programlar var. Acaba Hani o tür programlar Hiç olmazsa, yanı sıra böyle bu tür meselelerin de tartışılabilirdiği, kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalık, duyarlılık geliştirebileceği bazı şey yani bilmiyorum nasıl ifade, sosyorealite showlarda geliştirilebilir mi acaba diye merak ettim, medya da dediğin gibi pek şey bulmuyor.

Müzeyyen Pandır: Kadın programlarında bir parçası şiddet, aile içi şiddet bir parçası çünkü dizlerinde bir parçası aslında Orda da görüyoruz. Çünkü hani şiddet satıyor. Bu şekilde ama şiddetin gösterilmesi de tartışılıyor. Şiddet, şiddet pornografisi de tartışılıyor bu anlamda. Önemli olan galiba o gösterilen nasıl tartışılıyor, nasıl ele alınıyor ve hangi perspektiften tartışılıyor? Böyle bir sorun da var. Yoksa şiddet görünüyor, aile içi şiddet de görünüyor ama bu bir sorun olarak elzem ve çözüm bulunması gereken sorun olarak ele alınmıyor.

Gülden Güvenç: Evet, evet bu hala devam ediyor. Yani senin yeğenin ile ilgili örneğin çok tatlı bir örnekti. Yıllar öncesinde olanlar hala devam ediyor evde üst sosyoekonomik düzeyde şey iyi eğitim almış ailelerde bile bu sosyal değişim bu şekilde devam edip gidiyor. Ne yapalım inşallah bir gün daha farklı olur Her şey. Şu son zamanlarda dünyadaki gidişat konusunda iyimser olmak da pek mümkün değil her açıda. Teşekkür ederim Müzeyyen hocam.

Müzeyyen Pandır: Ben teşekkür ederim katkınız için.

Ezgi Mazlumoğlu: Çok teşekkürler Gülden hocam. Yunus Hocam el kaldırıyor.

Ashhan Anlar: Çok özür dilerim ismimi değiştirmedim. İsmim Ashhan Anlar.

Ezgi Mazlumoğlu: Siz kusura bakmayın.

Ashhan Anlar: Bilgisayarı birçok kişiyle kullandığımız için onun ismini kalmış. İsmim Ashhan Anlar psikoloji ikinci sınıf öğrencisiyim. Öncelikle birkaç konuda kendi görüşlerini belirtmek istiyorum. Şimdi bu aslında Hasan hocamın dediği gibi çok geniş kapsamlı bir sonuç ve medya da aslında bir sonuç çünkü var olan bir sistem var ve bu çok eski zamanlardan beri inşa edilen bir süreç. Hatta biz kendimiz bilimsel çalışmalarımız da bile aslında çok fazla kadın düşünür olmasına

rağmen, kadın bilimsel araştırma, bilim insanı olmasına rağmen hala biz genelde erkeklerden bahsediyoruz. Yani işte mesela Dünyanın güneş etrafında döndüğünü bulan ya da ilk söyleyen Kepler değil aslında çok daha eski çağlarda Bunu söyleyen bir kadın araştırmacı var. Yani bu bilimsel çalışmalarımızda böyle bir bilim tarihi, bilim toplum bilimleri araştırırken kadınlarda kadınların da daha çok yer alması lazım yani mesela şu an Marie Curie dışında çok bilinen böyle eskiden gelen bir kadın araştırmacısı çok ya da özel bir çalışma varsa ancak o kişiler biliyor. Bu birincisi mesele. İkinci mesele de bu ve bu hani çocuklarla ilgili bir noktaya değildiniz. Aslında bakarsanız bu Andante'nin masallarında da çok fazla kendini gösteren bir pasif kadın imgesi var. Hatta yani çok daha fazla böyle irrasyonel kadın imgesi ve pasif kadın işte güzel kadın imgesi hani daha bu en baştan daha masallarımızda bile inşa edilen bir süreç. O yüzden hocamın dediği gibi belli bir toplumsal düşüncenin inşası sonucunda medya belki bu daha çok prim verdiği için bunu bu şekilde sunuyor. İkinci mesele de Hani bu kadınların, uzman kadınların konuşması açısından baskı guruplarından söz ettiğiniz konuşmanız bir noktasında. Mesela burada Türkiye'de "Sensiz Olmaz Sizsiz Olmaz" diye bir platform var hocam. Burada da bayan uzmanlar kendileri hani şu gerekçeyi yok etmek için oluşturulan bir platform: biz kadın uzman bilmiyoruz. Orada kadın uzmanlar kendilerini hem isimlerini hem pozisyonlarını hem de hangi konuda uzman oldukları yazıyorlar ve bu gerekçeyi yok etmeye çalışıyorlar. Hani bu açıdan önemli bir nokta bence. Bir de Yapay Zekâ konusunda Hasan hocam bir şey söylemişti. O konuyla ilgili de çok küçük nokta söylemek istiyorum. Yani Yapay Zekâ da şu anki toplumsal inşamızın bir ürünü olacak çünkü Yapay Zekâ veriye dayanan bir zekâ. O aslında kendisinin kafasını işleyen bir zekâ değil. Bir veri topluyor, o verileri grupluyor, o verinin guruplarına göre bir sonuç oluşturuyor. O açıdan da Yapay Zekâ oluşumunun böyle objektiviteye çok katkısı olacağını ben düşünüyorum. Aynı zamanda Teşekkür ederim bu güzel sunumunuz için. Ve bu konuları belirtmek istemiştin.

Müzeyyen Pandır: Çok teşekkürler katkılar için Aslıhan. Katılıyorum diyorum, daha fazla ben ekleme yapmayacağım. Teşekkürler.

Ezgi Mazlumoğlu: Aslı Hocam el kaldırıyordu az önce ama. Aslı hocam buyurun.

Aslı Şen Taşbaşı: Çok kısa şey söyleyecektim ben de. Yani benim hep böyle toplumsal cinsiyet meselelerini konuşurken aklıma gelen bir şey vardır. Çok basit bir şey aslında ama benim hoşuma gittiği için sizinle de paylaşmak istiyorum. Türkçede 3. tekil şahıs birinden bahsederken çok net olarak onun cinsiyetini belli etmezsek karşımızdaki insanın kadın ve erkek olduğunu erkek mi olduğunu anlamaz. o deriz ama Germen dillerinde işte Fransızca 'da il- el; Almanca 'da er- sie- es, İngilizce 'de he- she gibi bir şey var yani Türkçede böyle bir ayrım yok. Bunu ben bu yıllar önce bir linguistik çalışan bir Alman profesörle paylaşmıştım bu durumu, çok şaşırmıştı. Soyadları falan çalışıyordu Anadolu coğrafyasındaki. Konuşma ve sohbet bir şekilde Türkçeye gelmişti. Böyle bir şeyin benim dikkatini çektiğini söylemişim. Ben de tabi çok daha geçtim O zaman, doktora öğrencisiyim. Onun çok ilgisi çekmişim. Hep böyle toplumsal cinsiyet meseleleri hangi boyutuyla

ele alınrsa alınsın hep aklıma bu gelir. Yani dilde bu kadar aslında basit bir şekilde bir eşitlik varken Türkçede ve Keşke Toplumsal olarak da bu eşitliğin sağlayabilsek diye hep düşünürüm. Onu söyleyecektim. Müzeyyen hocam, çok çok teşekkür ederim. Çok keyifli bir konuşmaydı.

Müzeyyen Pandır: Ben Teşekkür ederim katkınız için, yorumlarınız için, görüşleriniz için Aslı Hocam. Teşekkürler.

Ezgi Mazlumoglu: Çok teşekkürler tekrar Aslı hocam. Başka sorusu, katkısı olan? Sanıyorum yok. Müzeyyen hocam tekrardan çok teşekkür ediyoruz değerli paylaşımlarınız için. Değerli katılımcılar seminerimiz burada sona eriyor. Katılımınız için herkese çok teşekkür ediyoruz, iyi günler diliyoruz. Sağlıklı günler, hoşça kalın.

***** Video burada sona eriyor. *****